

Tabela 2: EU in druga velika svetovna gospodarstva: glavni podatki

	 Evropska unija (območje evra)	 ZDA	 Japonska
Delež svetovnega prebivalstva ³	7.2 % (4.9 %)	4.6 %	2.0 %
Delež svetovnega BDP	22 % (16 %)	21 %	7 %
Delež svetovne blagovne menjave ⁴	19.5 % ⁽⁵⁾ (18.2 %)	17.4 %	6.7 %
Svetovni prilivi TNI ⁶	25.7 %	31.3 %	1.3 %
Svetovni odlivi TNI	46.1 %	24.8 %	5.3 %
Odpriost za trgovanje	(14.6 %)	8.8 %	9 %
100 najuspešnejših blagovnih znamk na svetu ⁷	29	58	7
25 največjih bank na svetu po premoženju ⁸	15	3	4

³ Podatki o prebivalstvu in BDP: World Bank, World Development Indicators 2004.

⁴ Kazalci odprtosti in svetovne trgovine: „EMU after five years“. *European Economy*, Special Report No. 1, European Commission. Podatki izključujejo trgovino znotraj EU. Odpriost izračunana kot povprečje izvoza in uvoza kot odstotek od BDP.

⁵ Eurostat: *External and Intra-European Trade – Monthly Statistics* No. 7/2004.

⁶ TNI prilivi in odlivi iz: European Commission, DG Trade data from 1998-2002. To so podatki pred širitvijo.

⁷ *Business Week*, 2. avgust 2004.

⁸ *The Banker*, 2003.

Glavni podatki iz tabele 2 kažejo pomembne značilnosti EU gospodarstva v primerjavi z ZDA in Japonsko.

- Evropska unija je največje svetovno gospodarstvo, gledano po deležu svetovnega BDP. K temu prispeva hitra gospodarska rast v novih državah članicah. EU trguje veliko več kot druga velika gospodarstva; podatki za EU-25 kot tudi za območje evra kažejo, da ima EU največji delež globalnega, zunanjega trgovanja.
- EU je največji vir TNI v gospodarstvu in industrijo tujih držav – skoraj dvakrat večji od drugih. EU je tudi velik investitor v nastajajoča gospodarstva od Azije do Latinske Amerike. Ima močno pozitivno bilanco za TNI, ki kaže željo podjetij EU, da iščejo partnerstva po vsem svetu, kjer imata dobiček obe strani. TNI naj bi močno narasle skladno z gospodarsko rastjo EU.
- Proces ustvarjanja enotnega trga in implementacija EMU sta močno pospešila trgovanje, tako znotraj kot tudi zunaj EU. Zaradi te izkušnje je Unija trg, ki je zelo odprt za trgovanje – po količini ter tudi kot neto izvoznik blaga.
- Kot pomemben globalni finančni center je EU dom mnogim največjim bankam na svetu. EMU napreduje in pričakuje se nadaljnje utrjevanje finančnega sektorja, ki bo vodilo k nastanku panevropskih finančnih institucij z globalnim dosegom. Razdrobljena nacionalna gospodarstva so oteževala prizadevanja evropskih podjetij, da bi postala resnično globalna. Znotraj enotnega trga pa nastajajo panevropska podjetja, ki s svojo velikostjo in močjo svoje blagovne znamke lahko konkurirajo po vsem svetu.

Ekonomsko vladanje v območju evra

Da bi dosegli EMU in ustvarili pogoje za močno in stabilno enotno valuto, so države članice na območju evra uspešno koordinirale ekonomske politike tako, da bi omogočile zblizanje njihovih gospodarstev. Danes si države območja evra delijo enotno valuto z:

- eno monetarno avtoriteto (Evropsko centralno banko),
- eno monetarno politiko,

in ob tem ohranjajo:

- posamezne nacionalne proračunske organe,
- ločene ekonomske politike.

Ker lahko ločene ekonomske politike vplivajo tudi na druge članice območja evra, mora biti ekonomska politika koordinirana in zagotovljena fiskalna disciplina, istočasno pa ohranjena tudi fleksibilnost, ki omogoča odzive na ekonomske šoke in obdobja recesije. To je mogoče doseči s:

- koordinacijo ekonomskih ocen in odzivov na politike članic območja evra;
- spoštovanjem dogovorjenih pravil fiskalne discipline o velikosti proračunskega primanjkljaja in omejitvijo javnega dolga; in
- sprejemanjem ukrepov za ohranjanje vzdržnosti stanja proračunov nad gospodarskimi cikli in doseganjem dolgoročnih obveznosti.

Nove države članice usmerjajo svoja gospodarstva, da bi dosegle konvergenco z območjem evra, prav tako pa bodo morale doseči iste ekonomske kriterije pred vstopom. Primerno vladanje gospodarstev območja evra je izredno pomembno, ne samo za blaginjo državljanov EU, temveč tudi za ohranjanje evra kot močne in stabilne valute na svetovnih trgih, ki lahko prispeva k stabilnosti in rasti svetovnega gospodarstva. Od svojega nastanka leta 1999 je evro prikazal svojo zmožnost, da zagotovi boljšo makroekonomsko stabilnost, kot je bila v zadnjih treh desetletjih. Kljub neugodnim zunanjim vplivom je enotna monetarna politika uspešno zasidrala stabilnost cen pri približno dvoodstotni letni stopnji inflacije.

Pomembni akterji

Evropska centralna banka in nacionalne centralne banke območja evra skupaj odločajo in uresničujejo monetarno politiko, da bi dosegli stabilnost cen.

Evropska komisija v tesnem sodelovanju z oblastmi držav članic nadzoruje nacionalne ekonomske politike in predlaga ocene in odzive Ekonomsko-finančnemu svetu.

Ekonomsko-finančni svet združuje ministre za ekonomske in finančne zadeve držav članic, kjer odločajo o predlogih politik s strani Komisije.

Države članice območja evra upravljajo svoje proračune neodvisno, vendar jih obravnavajo kot skupno temo, in sodelujejo v Ekonomsko-finančnem svetu.

Nadaljnje informacije:

Evropska komisija, Generalni direktorat za ekonomske in finančne zadeve

http://europa.eu.int/comm/economy_finance/index_en.htm

Evropska centralna banka: <http://www.ecb.int/>

Svet Evropske unije <http://ue.eu.int/>

Evropska komisija http://europa.eu.int/comm/index_en.htm

Evro <http://europa.eu.int/euro>

EVROPSKA UNIJA

Pomemben ekonomski igralec na svetovnih gospodarskih odrih

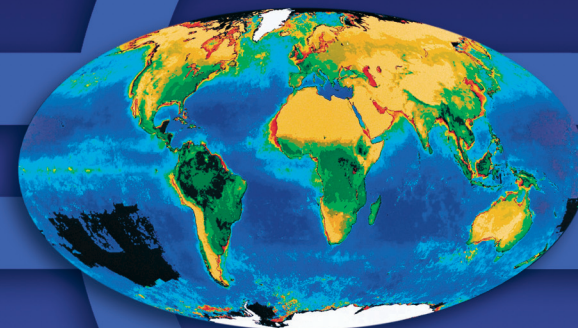
Evro, enotna valuta Evropske unije, je stopil v veljavo 1. januarja 1999.

„Unija ima naslednje cilje:

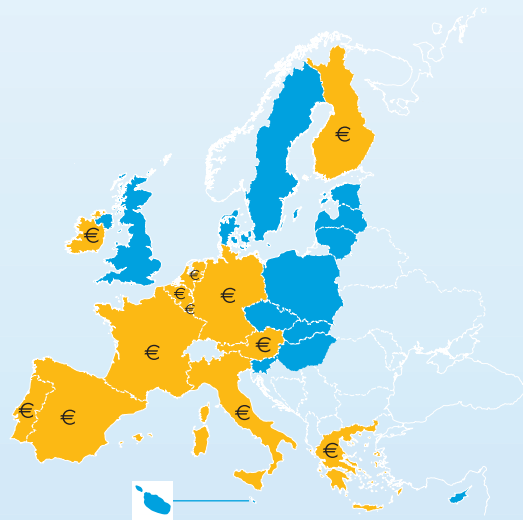
... gospodarski in socialni razvoj ...
... visoka zaposlenost ...
... uravnotežen in trajnosten razvoj ...

... z oblikovanjem območja brez notranjih meja ...
... s krepitvijo ekonomske in socialne kohezije ...
... ter z vzpostavitvijo ekonomske in monetarne unije, ki bo končno vključevala enotno valuto v skladu z določbami te pogodbe.“

Pogodba o Evropski uniji, 7. februar 1992, člen 2(1)

Enotni trg – temelj za evro

Leta 2004 se je deset držav pridružilo Evropski uniji, kar je povečalo članstvo na 25 držav – EU-25. Danes je Evropska unija enotni trg z več kot 450 milijoni potrošnikov in okoli 20 milijoni podjetij; kjer se blago, storitve, kapital in osebe prosto gibljejo in uživajo prave ekonomske in socialne ugodnosti večje integracije. Znotraj enotnega trga področje enotne valute – območje evra – obsega 12 držav z več kot 305 milijoni državljanov EU in je pripravljeno za širitev v prihodnosti. Proces integracije, ki poteka še danes, ima dolgo zgodovino:

- Leta 1968 je carinska unija odstranila mnogo ovir med nacionalnimi ekonomijami in povečala trgovanje s preostalim svetom. Sedaj znotraj Evropske unije obstaja svobodna trgovina, od Arktike do Mediterana; in izvozniki, ki izvažajo v Evropsko unijo, potrebujejo samo eno vhodno točko, da dosežejo celotno Unijo.
- Z evropskim enotnim trgovom, ki je začel veljati leta 1992, so bile svobodni trgovini odstranjene preostale ovire, kar je vsem omogočilo enake možnosti. Zakonodaja o varstvu potrošnikov in varnosti proizvodov je usklajena. Kapital, podjetja in osebe se lahko prosto gibljejo po Evropski uniji. Bolj konkurenčni trgi, kot so trg energije, telekomunikacij in letalskega prometa, prinašajo širšo izbiro za potrošnike, nižje cene in večjo gospodarsko rast.
- Sočasno z enotnim trgovom je Evropska unija začela s procesom graditve Ekonomske in monetarne unije (EMU). S sprejetjem skupnega okvira za fiskalno disciplino in multilateralni nadzor nad ekonomskimi politikami držav članic so se nacionalna gospodarstva zblížala – s tem je bil postavljen temelj za enotno valuto, evro, leta 1999. Evropska centralna banka sedaj vodi monetarno politiko, da bi ohranila stabilnost cen v območju evra. Nove države članice bodo prav tako sprejele evro, ko bodo njihove ekonomije izpolnjevale konvergenčne kriterije.

Enotni trg je državljanom EU prinesel več trgovanja, več zaposlitvenih mest in več bogastva. EMU prinaša gospodarsko moč in stabilnost, ki vodi k še večjim možnostim za rast in blaginjo – tako za Evropsko unijo kot tudi za njene trgovske partnerje po vsem svetu.

EMU in evro – prispevek k stabilnosti EU in sveta

EU je po BDP¹ (glej tabelo 1) ena največjih gospodarskih udeleženk na svetu in ekonomska integracija igra pomembno vlogo pri ustvarjanju tega položaja. Kljub temu pa se EMU ni ustavila samo pri procesu uvajanja evra – to je neprestan proces izboljševanja ekonomskega vladanja² za države članice EU. Osebe in podjetja na celotnem območju evra sedaj uživajo ugodnosti prednosti enotne valute. Te koristi so v večji učinkovitosti in stabilnosti enotne valute, še posebej:

- Podjetja imajo ugodnosti, saj jim v cene ni več potrebno všteti tečajnega tveganja, s čimer se jim zmanjšajo transakcijski stroški čezmejnega trgovanja znotraj območja evra, kar je prej znašalo 1 % BDP EU. Poleg tega je na večjih trgih posojilo bolj konkurenčno, kar zmanjša obrestne mere. To zmanjševanje stroškov sprošča kapital za več vlaganj, kar vodi k večjemu zaposlovanju in nižjim cenam.
- Navadni državljani imajo ugodnosti, saj jim enotna valuta omogoča primerjavo cen po vsej celini. Tudi potovanje znotraj območja evra je bolj preprosto, saj menjava valut ni več potrebna – to znižuje stroške in povečuje turizem in število potovanj. Potrošniki torej uživajo ugodnosti nižjih stroškov in stabilne ekonomije. Enotna valuta spodbuja tudi mobilnosti in ljudje se lažje preselijo zaradi študija ali delovnega mesta v drugi državi članici.
- Države članice imajo koristi, saj prost pretok kapitala brez tečajnega tveganja znotraj območja evra naredi čezmejne investicije v industrijo in storitve veliko bolj privlačne in tako ustvari dodatno gospodarsko rast, delovna mesta in bogastvo. Tokovi neposrednih tujih investicij (TNI), pri katerih podjetje investira v drugo državo, so se povečali za več kot 12-krat znotraj enotnega trga.
- Svetovna ekonomija uživa ugodnosti, saj ima območje evra makroekonomski režim, ki je bolj predvidljiv: enotna monetarna politika v rokah ene, neodvisne centralne banke, katere glavna naloga je zagotoviti stabilnost cen; in koordinacija nacionalnih proračunskih politik. Zaradi stabilnosti in likvidnosti evra je le-ta privlačna rezervna

valuta, ki jo lahko tuje vlade uporabijo za vlaganje svojega dobroimetja v tujih valutah, kar zmanjša tveganja in prispeva h globalni ekonomski stabilnosti.

¹ Bruto domači proizvod – mera za državno proizvodnjo in bogastvo.

² Razlaga pojma ekonomsko vladanje v območju evra se nahaja na zadnji strani te brošure.

Tabela 1: Primerjava velikih gospodarstev

	Bruto domači proizvod (BDP) (v milijardah evrov)	Prebivalstvo (v milijonih)	BDP na prebivalca (v evrih)
EU-25	9 001	451	19 958
Območje evra	6 570	305	21 541
ZDA	8 732	288	30 321
Japonska	2 891	127	22 763
Kitajska	5 222	1 280	4 079
Indija	2 375	1 048	2 266
Rusija	1 060	144	7 362
Latinska Amerika in Karibi	3 165	524	6 041
Bližnji Vzhod in Severna Afrika	1 489	305	4 881
Podсахarska Afrika	1 022	688	1 485
Azijske NID	924	58	15 932

Vir: BDP na prebivalca iz IMF World Economic Outlook data za leto 2003. Podatek o prebivalstvu iz World Bank data za leto 2002.
Azijske NID (novo industrializirane države) so: Singapur, Hong Kong in Južna Koreja (podatki izključujejo Tajvan).
Pretvorbe valut: 1 € = 1,2168 \$ (ECB, 1. september 2004).

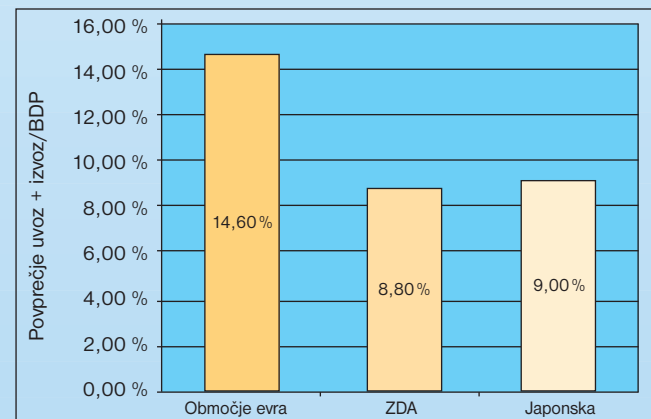
Evropska unija – odprta širšemu svetu

Enotnost v raznolikosti je slogan današnje Evropske unije, ki združuje 25 različnih držav z 20 uradnimi jeziki in bogato mešanico kultur. Izkušnja pri graditvi Unije je pripomogla k temu, da je EU odprta širšemu svetu: za trgovino, investicije in sodelovanje z drugimi državami. EMU in evro ustvarjata nove možnosti za mednarodna partnerstva in ponujata stabilnost, ki jo mednarodna trgovina potrebuje, če želi rasti in graditi s prednostmi enotnega trga. Na primer:

- V enotnem trgu potrebuje tuje podjetje, ki izvažajo v Evropsko unijo, samo eno vhodno točko. Izvažanje blaga v Latvijo je enako kot izvažanje v celotno Evropsko unijo. To pomeni zmanjšane stroške za izvoznika, z istimi uvoznimi postopki povsod, in učinkovit dostop z enim postankom do največjega trgovinskega bloka na svetu.
- Evropska unija posveča veliko pozornosti varstvu potrošnikov in okolja pri blagu in storitvah. Evropska zakonodaja in standardi na tem področju so usklajeni po vsem enotnem trgu. Ista zakonodaja velja za izvoznike v Unijo. Azijski proizvajalec električnih igrac mora izpolnjevati samo en sklop standardov, ki veljajo po vsej Evropski uniji. Če je igrača priznana kot varna in izpolnjuje okoliške standarde na Danskem, potem je prav tako priznana kot varna v Grčiji – ne glede na to, od kod prvotno prihaja.
- Enotni trg je že zelo privlačen za trgovske partnerje zaradi svoje velikosti. Stabilnost evra ga naredi še privlačnejšega, zmanjša tveganja mednarodne trgovine, prav tako pa so plačila bolj učinkovita za vse partnerje. Poleg tega Evropska komisija preprečuje izkrivljanje trgovine in zagotavlja enake pogoje znotraj Evropske unije, ki lahko prav tako koristijo zunanjim trgovskim partnerjem.

Širitev Evropske unije prinaša večjo rast celini, pa tudi njenim partnerjem po vsem svetu. EU je največji vir TNI na svetu. Poleg tega je EU med velikimi svetovnimi gospodarstvi najbolj odprta za mednarodno trgovanje, kot prikazujejo kazalci odprtosti (glej graf 1).

Odprtost za trgovanje velikih gospodarstev

Vir: Evropska komisija, „EMU after five years“, *European Economy*, Special Report No. 1.